بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2020/HC-A/305
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތްތައް:**
  1. އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
  2. މޫސާ ނަސީމް، މޯނިންގްސަން / ށ. ކޮމަންޑޫ
- **އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތް:** އަޙްމަދު ނިޝާން، ވީނަސް / ނ. މަނަދޫ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމަށް އުޅި ހުރަހަގާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ނިމުނު ތާރީޚް: 03 ޞަފަރު 1444 / 30 އޮގަސްޓް 2022

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

09 ޖުމާދަލްއޫލާ 1442	
24 ޑިސެންބަރު 2020	

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 1179/Cv-C/2018
- ނިންމި ބަސް: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 13 މާރިޗު 2018
- ނިމުނު ތާރީޚް: 08 އޮކްޓޫބަރު 2018

މަދަނީ- މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމުގެ މައްސަލަ- އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށް ފައިސާ ނުދެއްކުން- 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު)ގެ 13ވަނަ މާއްދާ- ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/93 (ރަހުނާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 12ވަނަ މާއްދާ. ރަހުނު ވިއްކުން

ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާގެ ޚިޔާލު: (މި ޚިޔާލަށް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް އަދި ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު ތާއީދުކުރައްވައެވެ.)

ތަޢާރުފު:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1179/Cv-C/2018 ދަޢުވާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފު ކަމަށް ބުނެ އެ ދަޢުވާގެ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-0803/2016) އަދި ނ. ކޮމަންޑޫ / ވިނިންގްސަން، މޫސާ ނަސީމް (އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު A072951) ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން ބަލައިގަތް ދަޢުވާއެކެވެ.

މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތަކީ ނ. މަނަދޫ / ވީނަސް، އަޙްމަދު ނިޝާން (އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު A098182) އެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1179/Cv-C/2018 ދަޢުވާގެ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އަދި މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން 22 ނޮވެމްބަރު 2018 ގައި ހުށަހެޅުއްވުން މިކޯޓުން ބަލައިގަނެ ހަމަޖެހުނު ނަންބަރު 2019/HC-A/38 ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ބޭއްވުމަށްޓަކައި ތާވަލުކުރެވުނު އަޑުއެހުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހާޟިރުވެފައި ނުވާތީ 30 ޑިސެމްބަރު 2020 ގައި އެ ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ޚާރިޖުކުރައްވައިފައެވެ. މި ދަޢުވާގައި ބަލާފައި މިވާ މައްސަލައަކީ ބަލާފައިވާ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/38 ދަޢުވާގެ ދަޢުވާފުޅު ޚާރިޖުކުރުމުން އަލުން އެ މައްސަލަ އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އަދި މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާއެވެ.

މައްސަލާގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

2. އަބްދުލް ނިޝާން ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވިފައިވާ "ޓޮލްޓާ އިންވެސްޓްމަންޓް"[1] އާއި އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު ތުލުގެ ބާވަތްތަކެއް ކުރެވުނު ބަދަލު ދުސްތޫރާ ގެޑްގޮތުން "ތުލުގެ ބާވަތްތަކެއް ކުރެވުނު ދުސްތޫރާބަދަލު އެގްރީމަންޓް" މި ނަމުގައި 14 މާރިޗު 2017 ގައި އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކޮށްފައިވެއެވެ.[2]

3. މި ބެންޑުން އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުނު އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ކުރެވޭބަދަލު ނަގާ މުދަލުގެ އަގު އުކުންތުރިން އަދާކުރުމަށް އުކުމުގައި ފަހުރީގެތަން ޖިންގާވާ ކަމުގެ ގެރެންޓީ ފޮތަށާއިގެ ގޮތުގައި އުކުންތުރިޔާ ގޮތުޖިނާގެ ގެއިރުކޮޅެއް މުދާ ނަސީބު އެއްބަސްވުމު އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކޮށްފައިވެއެވެ.[3] އަދި "އެން.އާރު.އާރު.އާރު" ނަމަކަށް ކިޔާ ސްޓޯރ ޓްރަކެއް[4] މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުނު ރަހުނު ކުރެވިފައިވެއެވެ.

4. މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަރުނު ތެރޭ ދާއިރުގެ މުއާމަލާތް ކުރުމުގައި ބިލް ކުރެވޭނެ ގޮތާއި އޭބިލަށް ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭ ގޮތް އެއްބަސްވުމުގެ 10ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ. އެގޮތުން، ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

"10- ބިލް ހަވާލުވުން/ ފައިސާ ދެއްކުން:

(ހ) ޓޮލްޓާ އިންވެސްޓްމަންޓް އިން އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ކުރެވޭބަދަލު ދުސްތޫރާ ތުލުގެ ބާވަތްތަކަށް ބިލްހެދުމަށް އެއްވަރުވާގޮތަށް މުދާ ދުސްތޫރާ ޑެލިވަރކުރުމާއެކު ހުށަހަޅަންވާނެ.

(ށ) ގެރެންޓީ ނަގާގައިވާ ޖަދުވަލު އެން އާރުއާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް މުދާ ހަވާލުވުމަށްފަހު، ހަވާލުވި ތާރީޚުން ފެށިގެން 25 ވަނަ ދުވަހު ނުވަތަ އޭގެ ކުރިން ފައިސާ/ޗެކް ހަވާލުކުރަން ވާނެއެވެ. އަދި މުދާ ނިކުމަށް ޕްރޮޑަކްޓް ހެޔޮ ޚިދުމަތުގެ މުދަލުގެ އަގަށް ވާ ވަރަށް ޗެކް ޗެކެއް ޚިދުމަތްވާނެއެވެ.

[1]. "ޓޮލްޓާ އިންވެސްޓްމަންޓް" (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު LI-1071/2014) އަކީ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ އަބްދުލް ނިޝާންގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވިފައިވާ ވިޔަފާރި އިންވެސްޓްމަންޓެވެ.

[2]. އެއްބަސްވުމަށް މާއްދާއެއް އިތުރުކޮށް 2017 މާރިޗު 21 ގައި މި އެއްބަސްވުމަށް އެޑެންޑަމެއް ހެދިފައިވެއެވެ.

[3]. އެއްބަސްވުމުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)

[4] ރަޖިސްޓަރީ ނަންބަރު 13-C P5432B-02 ސްޓޯރ ޓްރަކް

(ނ) ހުރިހާއިރާ އެބިލްގައި މައްސަލައެއް ވާނަމަ ބިލް ހަވާލުވާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 48 ގަޑިއިރު ތެރޭގައި ޕްލާޒާ އިންވެސްޓްމަންޓްއަށް ލިޔުމަކުން އެކަން އަންގަންވާނެއެވެ. މިމުއްދަތު ތެރޭގައި އެން.އާރް.އާރް. އާއި ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އިން މިފަދަ ލިޔުމެއް ލިބިފައިނުވާނަމަ ބެލެވޭނީ ފޮނުވި ބިލްގައި މައްސަލައެއް ނުވާ ކަމުގައެވެ."

5. އަދި ތިޔަ ޤަވާޢިދުމަތަށް ފޮނުވާ އިންވޮއިސްގައި މުއްދަތުގައި ބައާންކުރާ ފައިސާ ނުދައްކައިފިނަމަ އިންވޮއިސްގެ އަދަދު % 0.5 ގެ ރޭޓުން ނުދައްކައި އޮތް ކޮންމެ ދުވަހަކަށް ޖޫރިމަނާ ފައިސާ ނަގުމުގެ އިޚްތިޔާރު އަޅުގަނޑު ނިސްބަތަށް އެއްބަސްވުމުން ލިބިދިފައިވެއެވެ.[5]

6. މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ޤަވާޢިދު ތެރެއަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ހުރުމަށް އެދި ޕްލާޒާ އިންވެސްޓްމަންޓުގެ ފަރާތުން ފޮނުވާފައިވާ އަންނަނިވި އިންވޮއިސްތަކަށް ފައިސާ ލިބިފައިނުވާތީ ފައިސާ ދެއްކުމަށް އަންގައި ޕްލާޒާ އިންވެސްޓްމަންޓުގެ ފަރާތުން އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ސިޓީ ފޮނުވިއެވެ.[6] އަދި މި އިންވޮއިސްތަކުގައިވާ ފައިސާ ދެއްކުމަށް ތާރީޚެއް ކަނޑައަޅައި އެ ތާރީޚުގެ ކުރިން ފައިސާ ނުދައްކައިފިނަމަ ފައިސާ ނުދައްކައި އޮތް ކޮންމެ ދުވަހަކަށް % 0.5 ގެ ރޭޓުން ޖޫރިމަނާ ނެގޭނެކަމަށްވެސް ސިޓީން އަންގާފައިވެއެވެ.[7]

#	އިންވޮއިސްގެ ތާރީޚް	އިންވޮއިސް ނަންބަރު	ޑެލިވަރީ ކުރި ތާރީޚް	ނުލިބިވާ ފައިސާގެ އަދަދު
1	11 މޭ 2017	FI-NRR007-2017	10 މޭ 2017	-/375,000ރ.
2	25 މޭ 2017	F1-NRR008-2017	24 މޭ 2017	-/425,000ރ.
3	05 ޖޫން 2017	F1-NRR009-2017	03 ޖޫން 2017	-/528,750ރ.

[5] އެއްބަސްވުމުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
[6]. 02 އޮގަސްޓް 2017 ގައި ޕްލާޒާ އިންވެސްޓްމަންޓުން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ.
[7]. 21 އޮގަސްޓް 2017 ގައި ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ.

7. މި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާ ފެށިގެން 25 (ފަންސަވީސް) ދުވަސް ތެރޭގައި ފައިސާ ދެއްކުމަށް އިސްތިއުނާފުމަރުޙަލާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

8. ބުނެވުނު އިސްތިއުނާފުމަރުޙަލާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ފައިސާ ދައްކާފައި ނުވާތީ އަދި އެ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި ދިޔުމުން ފައިސާ ދެއްކުމަށް ދިން މުއްދަތުގައިވެސް ފައިސާ ދައްކާފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން އެކުންފުނި ޖޫރިމަނާކުރަން، އަދި ޖޫރިމަނާ ހިސާބުކުރަން 22 އޮގަސްޓް 2017 ގައި ފޯރުކޮށް އިންފޯސްމަންޓުން އެންގުމަށް ފޮނުވާފައިވެއެވެ.

9. މިއީ، ބަޔާންކޮށްދިނަ ޤާނޫނު ތަކުގައި ޚުލާސާކުރައްވާ އެ އިސްތިއުނާފުމަރުޙަލާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ފައިސާ ދައްކާފައި ނުވާތީ އިސްތިއުނާފުގައިވާ ފައިސާ އަދި އެ ފައިސާ ނުދައްކާތީ އަރާފައިވާ ޖޫރިމަނާ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެދި އަޙްމަދު ނިޝާނުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުމުން ސިވިލް ކޯޓުން ބެލި މައްސަލައެވެ.

ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދައުވާ:

10. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1179/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ކޯޓަށް ދައުވާއަކީ، އަޙްމަދު ނިޝާން އާއި އެން.އާރް.އާރް.އާރް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާ ދެމެދު 14 މާރިޗް 2017 ގައި ސޮއިކުރެވުނު "ޓްރެކްގެ ބާވަތްތަކެއް ކުރެޖަން ދޫކުރުމާބެހޭ އެގްރީމަންޓް" ގެ ދަށުން ސަޕްލައިކުރި ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބާވަތްތަކުގެ އެން.އާރް.އާރް.އާރް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ދައްކަންޖެހި ނުދައްކައިވާ މުދަލުގެ އަގާއި، އެއްބަސްވުމުގައިވާ ގޮތަށް އެން.އާރް.އާރް.އާރް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ފައިސާ އަދާނުކުރުމުގެ ސަބަބުން 22 އޮގަސްޓް 2017 ދުވަހާ ހަމައަށް އަދާކުރަންޖެހޭ ޖޫރިމަނާއާއި ޖުމްލަ -/1,751,119 (އެއްމިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް އެއްހާސް އެއްސަތޭކަ ނަވާރަ ރުފިޔާ) އާއި، އެއްބަސްވުމުގައިވާ ގޮތަށް ފައިސާ ދައްކާ ހަމައަށް އިތުރަށް އަރާފައިވާ ޖޫރިމަނާގެ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެދި އަޙްމަދު ނިޝާނުގެ ފަރާތުން އެން.އާރް.އާރް.އާރް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް، މޫސާ ނަސީމްގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅި ދައުވާއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމި ގޮތް:

11. އެ ފަސްނިޔާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ޙުކުމް ކޮށްފައިވަނީ؛

"ދަންފަހަރު، ބަންޑިނިރުމަ ކަންކަން އެގްރީގައި ހުރުމާއެކު، ސ. މަރަދޫ / ވިނަސް އަބްދުލް ނިޝާންގެ ފަރާތުން އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއާއި، ސ. ކޮމަންޑޫ / ވެނިންގްސަވަން މޫސާ ނަސީމްގެ މައްޗަށް ދައުވާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ މި މައްސަލާގައި، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ހޯދުމަށް އެދި ދައުވާކުރި 1,751,119/-ރ. (އެއްމިލިއަން ހަތްލައްކަ ފަންސާސް އެއްހާސް އެއްސަތޭކަ ނަވާރަ ރުފިޔާ) އަދި ދައުވާލިބޭ ފަރާތްތަކުން ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް އަދާކުރަންޖެހޭ އަދަދުކޮށްގޮތް ފައިސާއެއްކަން މަދަނީ މިންގަނޑުތަކުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި ބަންޑުން ފައިސާ ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބިދިނުމުގެ ގޮތުން 08 އޮކްޓޯބަރު 2018 އިން ފެށިގެން 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި ފައިސާ ސިވިލް ކޯޓަށް ދައްކައި، މި ދަރަނި ހަވާލުކުރުމަށް ދައުވާލިބުނު އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއާއި، ސ. ކޮމަންޑޫ / ވެނިންގްސަވަން މޫސާ ނަސީމްއަށް އަންގައި، މިބަންޑުން މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތްތަކުން މި ދަރަނި ދައްކައި ހަވާލުކޮށްފައި ނުވާނަމަ، މި މުއާމަލާތް ގެދިޔަ ތަނުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންވުން، ސ. ކޮމަންޑޫ / ވެނިންގްސަވަން މޫސާ ނަސީމްގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ނަންބަރު 13-C P5432B-02 "އެން.އާރު.އާރު.އާރު" އެވިޔާ ލާންޗް ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ ދައުވާކުރާ ސ. މަރަދޫ / ވިނަސް އަބްދުލް ނިޝާނަށް ލިބިގެންވާކަމަށާއި، އަދި ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި 03 (ތިނެއް) އިންވޮއިސާއާ ގުޅިގެން 22 އޯގަސްޓް 2017 ގެ ނިޔަލަށް އަރާފައިވާ ފައިސާ ދައުވާލިބޭ ފަރާތްތަކުން ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް ދައްކައި ހަވާލުކުރުމާ ހަމައަށް، މި 03 (ތިނެއް) އިންވޮއިސާއާ ގުޅިގެން އެއްބަސްވުމުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޖޫރިމަނާ އަރަމުންދާނޭކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދައުވާލިބޭ އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއާއި، ސ. ކޮމަންޑޫ / ވެނިންގްސަވަން މޫސާ ނަސީމްގެ ޒިންމާގައި ޙުކުމް ކޮށްފައެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް:

12. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1179/Cv-C/2018 ފަސްނިޔާއާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ އެ ފަސްނިޔާއާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އަދި އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއާއި މޫސާ ނަސީމްގެ ވަކީލު 03 (ތިނެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ؛

12.1. **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ،** ކޮންޓްރެކްޓްބާރު ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި 13 ވަނަ މާއްދާއާއި 14 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން އަމިއްލަ އިޤްތިޞާދުގައި އުފެއްދާފައިނުވާ ބާތިލު ކޮންޓްރެކްޓަކަށް މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

12.2. **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ،** އަބްދުލްމަޖީދު ނިޝާނުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާގައި ނަގައިދިނުމަށް އެދިފައިވާ ޑިރެކްޓަރަށް އުމަރުންބެގެ އިތުރަށް ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/SC-A/16 ޤަޟިއްޔާއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/177 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ނަގައިދީފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

12.3. **ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ،** މޫސާ ނަސީމް ޝަފުޤީ ކޮންފެސް ޖަމިންވާން ނުޖެހޭ މުޢާމަލާތެއްގައި ރަހުނާބާރު ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް ރަހުނު ބެހެއްޓި މޫސާ ނަސީމްގެ ހުއްދަ ނުހޯދައި އަދި ކުންފުނީގެ ދަރަނި އަދާ ކުރެވޭނެ އެހެން ގޮތެއް އޮތުމާ ބެހެއްޓުމާ ނުލައި، މޫސާ ނަސީމްގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ނަންބަރު 13-C P5432B-02 "އެން.އާރު.އާރު.އާރު" އެވިއާ ސުޒުކީ ޓްރަކް ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ، އަބްދުލްމަޖީދު ނިޝާނަށް ޝަރީޢަތުން ދީފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

<u>އަމިއްލަ އިޤްތިޞާދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ޤާނޫނީކަމަށް ބެލޭ ނުކުތާ:</u>

13. އަމިއްލަ އިޤްތިޞާދުގައި ޤާނޫނީގޮތުން މިހާރު ނުވަތަ ބަޔަކު ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ބައިވެރިވެފައިވާނަމަ، އެ ކޮންޓްރެކްޓަކީ ބާތިލު ކޮންޓްރެކްޓެއްކަމަށް ބެލެވޭނެކަން ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްބާރު ޤާނޫނު)ގެ 13 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގެން އޮވެއެވެ.

14. އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި މުސާ ނަސީމުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގައި ބުނެފައިވަނީ މި މައްސަލާގައި ދަޢުވާލިބުން ޑިޕާޓްމަންޓުގައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ އަމިއްލަ އިޚުތިޔާރުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ނޫންކަމަށެވެ. އަމިއްލަ އިޚުތިޔާރު ނެތްކަމަށް ބުނާ ސަބަބުތަކަށް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، މި މައްސަލާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ މުޢާމަލާތު ހިމެނޭ އެއަށް ދުވަހެއް ފަހުން މަޖުބޫރުން އެހެން ގޮތެއް ނިމިގެން ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސް ވުޖޫދުކުރުމާއި އެހެންކަމުން އޭގެ ބާޠިލު އެއްބަސްވުމެއް ކަމުގައެވެ. އެ ބުނުމާ ހަވާލާދީފައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[8] 12 ވަނަ މާއްދާއާއި 13 ވަނަ މާއްދާއާއި 14 ވަނަ މާއްދާއަށެވެ.

15. ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނަނީ؛

"ބިރުދައްކައިގެން، ނުވަތަ ޒަބަރުދަސްތީ ޕްރޫވާލައިގެން ނުވަތަ ނުރަނގަޅު ގޮތަކަށް ނުފޫޒު ބޭނުންކޮށްގެން، މީހަކު ނުވަތަ ބަޔަކު ކުރުވާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓެއް، އެމީހެއްގެ ނުވަތަ އެބައެއްގެ އަމިއްލަ އިޚުތިޔާރުގައި ކުރެއްވާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓެއް ނޫނެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

އެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވަނީ؛

"އަމިއްލަ އިޚުތިޔާރުގައި ނޫންގޮތަކަށް މީހަކު ނުވަތަ ބަޔަކު ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ބައިވެރިވެއްޖެނަމަ، އެއީ ބާޠިލު ކޮންޓްރެކްޓެކެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

އެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ބިރުދެއްކުމަކީ ކަމަށް ބެލެވޭނެ ގޮތެވެ. އެގޮތުން ބަޔާން ކުރެވިފައިވަނީ؛

"ބާރުގެ ބޭނުންކޮށްފަރާތަކުގެ ނުވަތަ، އަނިޔާއެއް ދިނުން ކަމުގެ ނުރައްކާ ކުރިމަތިކޮށްގެން މީހަކު ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ބައިވެރި ކުރުވައިފިނަމަ، އެއީ ބިރެއް ދެއްކިކަމަށް ވާނެއެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

8. ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

16. ކޮންޓްރެކްޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި 13 ވަނަ މާއްދާގެ އިތުރުން 14 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ ކޮންޓްރެކްޓެއްކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މައްސަލަ ބެލުމުގައި ބިނާކުރި އެއްކަމަކީ، އެއީ، އެއްބަސްވުމަކީ މުޢާމަލާތް ހިމެނޭ އެކަށް ދެފަރާތް ފަރާތުން ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށް ބެލިބެލުމެވެ. އެކަމުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު؛

16.1. މި މައްސަލައިގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "ތުރުގެ ބަލަހައްޓާ ކޮންޓްރެކްޓް ދޫކުރުމުގެ އެގްރީމަންޓް" މި ނަމުގައި ހެދިފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ 14 މާރިޗު 2017 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެކެވެ. މި މައްސަލައިގައި ބަޔާންކުރާ ޢީން އިންވެސްޓް ގައި ބޯޓު ތުރުގެ މުޢާމަލާތް ކުރުވާފައިވަނީ އެ ތަރީކުގެ ފުރުޞަތުން އެ އިންވެސްޓް ތަކާއި އެއިންވެސްޓްމަންޓްތަކާއި އެކު ހުރަހެއްފައިވާ ފްރެންޗައިޒް އޭޖަންޓް އަދި ގެސްޓްހައުސް ނޫޅުން ގުޅޭގޮތުން ކަމަށް ބުނެވެ.[9] މި އިންވެސްޓްމަންޓާއި އެސް.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ހަވާލުވެ ސްޓާޓް އެކްސްޓެންޝަން ސިސްޓަމް ޖަގަހަވާލު ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ސްޓާޓްފައިވިސްޓް މި އިސްތިއުނާފްކުރި އެއްވެރުންތަކާ އެސް.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރ މޫސާ ނަސީމްކަންފުށް އެ އިންވެސްޓްމަންޓުން ޚަރަދުން ހޯދައެވެ. މި ކާމިޔާ ހެދި ނަތީޖާގަދަ ހުއްޖަތެއް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދަށުކޮށް ހުރަހަށެއް ނުވެއެވެ. އެކަން ދަށުކޮށްގެ ދިރުޖެގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ) އަދި (ކ) ގައި ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

17. އެއްބަސްވުމަކީ ބާޠިލު އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ބުނި ބުނުން ބިނާކުރި ދެވަނަ ކަމަކީ އެއްބަސްވުމަކީ މަޖުބޫރުން އެހެން ގޮތެއް ނުވެގެން ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ބުނި ބުނުމެވެ.

17.1. އެއްބަސްވުމަކީ މަޖުބޫރުން އެހެން ގޮތެއް ނުވެގެން ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ބުނުން ފިޤުހާއި އެފަރާތަކުން ހުރިހާވި މަޖުބޫރީއަކީ ކޮބައިކަމެއް ނުވަތަ އެފަދަ ސަބަބެއް ނަމަވެސް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވެއެވެ.

9. އެސް.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ 03 ޑިސެމްބަރު 2017 ވަނަ ދުވަހު އިންވޮއިސްޓޭޓްމަންޓުގެ 03 ގެފަރީ ނަންބަރު 03 އިންވޮއިސް

17.2. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އެއްބަސްވުމުގައި ސްޓޮކްކުރުވުނީ މުއާމަލާތް ހިނގިފަހުން މަޤްބޫލުން އެހެންގޮތަކަށް ނެތިގެން ކަމަށާއި އެކަން ސާބިތުކުރަން ހެކިން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅި ނަމަވެސް އެހެނިހެން ހެކިބަސް ނަގާފައި ނުވާކަމަށް. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޝަފާހީ ހެކިން ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރު ނުކުރެވުނު ނިކަމެ ސަބަބު އިސްތިއުނާފު މިކުރާ ފަސްމިއާރަށް ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 3ގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ހެބައިން ސާބިތުކުރަން ބޭނުންވާ ކަމެއް ކޮބައިކަން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް އަދި ހެކިން ހާޒިރު ކުރިއަށްދަވާސް ހުށަހެޅިފައިވާ ރިޕޯޓް ހެކިވެކަލަ އެ ޝަފާހީ ހެކިންގެ ބަޔާން ނަގާވާ ފަދަ ހެކިވެކަލެއް ނޫންކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން އެނގެން އޮވެއެވެ. އެނިންމުން ޝަރުޢީ ނުވަތަ ފާއިތުވި ޤާނޫނީ އުސޫލަކާ ޚިލާފުވާގޮތަށް މިފަސްމިއާރުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިނުވެއެވެ.

17.3. އަދި އެއްބަސްވުމުގައި މަޤްބޫލުން ސްޓޮކްކުރާފައިވާކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދޭން ފަރާތެއްކަން އެއްވެސް ކަމެއް އިސްތިއުނާފުކުރިފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިނުވެއެވެ. އަދި މިޤަޟިއްޔާގައި "މަސްސަލައިގެ ކަންހިނގިގޮތް" ގައި ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަމުގައި ބަޔާންކުރިވިފައިވާ ފަރާތެއްން މި ދަޢުވާގައި ބުނާ މުއާމަލާތާއި ގުޅިގެން ފޮނުވާފައިވާ އިންވޮއިސްތަކުން ފެނިގެން މަސްސަލަ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުމާ ހަމައަށްވެސް މި އެއްބަސްވުމާއި ގުޅޭ އިންކާރުކޮށްފައި ނުވާއިރު، ނުވަތަ ތަފާތު މުއާމަލާތް ކޮށްފައިވާކަމަށް އިންކާރުކޮށް ނުވަތަ ފައިސާ ނުދިނިގެން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއަކަށް ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެއްވެސް ޖަވާބެއް ދީފައިނުވާކަން އެނގެއެވެ.

17.4. މިގޮ އިޢުތިރާފް، މިތަފުގެ މުއާމަލާތް ކުރެވުނުކަމާއިގުޅޭ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުންވެސް އިންކާރު ނުކުރާކަމަށް ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

17.5. އެހެންކަމުން، އެ އެއްބަސްވުމަކީ ޞައްޙަނުން އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ބަލަންޖެހޭފަދަ ސަބަބެއް ނުވަތަ އުފާދަ ހުއްދައްނަމަވެސް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

18. އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ކޯޓުބިރުކުޅުމާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި 13 ވަނަ މާއްދާއާއި 14 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން އަމިއްލަ އިޚުތިޔާރުގައި ދުވައްދާފައިނުވާ ބާރެއް ކޯޓުބިރުކުޅުމެއްކަމަށް ފާހަގަކޮށް، އެ ނުކުތާއަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރުމުގައި ނުވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވިނަމަވެސް އެއްބަސްވުމުގެ ބަޔާންކަރުދާހުގައި ސުވާލުކުރުމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރިފަރާތުން ދަނޑިވަޅުގައި ފާހަގަކުރި ކަންކަމުން ދަނޑިވަޅުން ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރީޢަތުން ގޮތުގައި ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވޭ ދަނޑިވަޅުގެ ރިޕޯޓުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ) އަދި (ރ) އިން އެނގެން ހުރުމެވެ. އެ ނިންމުން ހިނގާފައި ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައި ނުވެއެވެ.

މޫސާ ނަސީމް ޝަރުޢީ ގޮތުން ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަނޑައަޅާފައިވުން އަދި ދަރަޖަ ލިބިގެންވާ ހުއްދަ ދީފައިވާ ގޮތް ނުކުތާ:

19. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ތުހުމަތުގެ މޫސާ ނަސީމާ ދެއްވާގައި ބައްޔަކާ މިއަދާވަރީގެ ދުއާމަތާއި ކަންފައިސާ ފަރާތުން ކުރުގައި ބައްޔަކާ ދެއްވާފައި ޢިނާޔަތްތަކުގެ ނުވަދެ މި ދުއާމަތާގެ ފަރާތް ސްކޫލްތަކުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި މޫސާ ނަސީމް ޝަރުޢީ ގޮތުގައި، ދެއްވާގައި ބައްޔަކާފައި ފައިސާއަށް ތަޢުލީމާން ކަމަށް ކަސްޓަމަރު ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދައްވާފައިވާ 8.1.1 ގައި ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

20. މި މައްސަލާގައި ބުނާ "ތުލުގެ ބާވަތްތަކެއް ކަރުދާސް ދޫކުރުމާބެހޭ އުޞޫލުތަކެއް" މި ނަމުގައި 14 މާރިޗު 2017 ގައި ވުޖޫދަށް އައިސްފައިވާ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގައި ވަނީ؛

"އެއްވެސް ސަބަބަކާހުރެ ހުޅު އަން. ޑީ.އާރް.ޑީ ފުޓަރެވެސްޓް ކުރިޓީއިން ޤާނޫނާ ޢިނާޔަތްވެސްތަކެއް ފައިސާ ނުދައްކައިވާނަމަ އަތޮޅުތެރޭގެ މޫސާ ނަސީމް (IDNO:A072951) އަމިއްލަ ފަރާތުން ފައިސާ ދައްކަވާނެ އެއްބަސްވުމެވެ. އަދި ޝަރީޢަތް ގެނބިރިކޯޓުން ފައިސާ ހޯދަނީ ބަލަވާލުގޮތް ވެއްޖެނަމަ މޫސާ ނަސީމް (IDNO:A072951) މައްސަލަ ފައިސާ ހޯދަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ކޯޓެއްގައި ދަޢުވާ ކުރެވޭނެއެވެ. މި އެގްރީމަންޓްގައި ހުޅު. އާރް.ޑީ.އާރް ފުޓަރެވެސްޓް ކުރިޓީގެ މެނޭޖިންގ ޑައިރެކްޓަރގެ

ހައިސިއްޔަތުން ސޮއިކޮށް، އިނގިރޭސި ނިޝާން ޖަހަނިވެސް މޫސާ ނަސީމް (IDNO:A072951) އަމިއްލަ ފަރާތުގެ ގޮތުން މިކަމަށް އެއްބަސްވާނީއެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

21. އެއްބަސްވުމުގެ އިސްވެ ބުނެވުނު މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، އެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި އެން. އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން އުފުލަންޖެހޭ ޖިންމާތަކާއި ކަސްޓަމަރެއްކަމުގައި އެކްސްޕެންސިން އުޖޫރަތުން ނުގެންދާނަމަ، މި ފައިސާ ދެއްކުމުގެ ޒިންމާއާ މޫސާ ނަސީމް ޙަވާލުވެ، އެ މުއާމަލާތަށް ފަރާތުގެ ގޮތުން ގެރެންޓީ ދީފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

22. އިސްތިއުނާފު މަޙްކަމާ ފެސިލިޓީގައި ސާބިތުވެފައިވާ ފައިސާއަށް މޫސާ ނަސީމް ޝަރުޢީ ގޮތުން ޒިންމާވާންޖެހޭކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ އެއްބަސްވުމުގައި އެ މުއާމަލާތާއި ގުޅިގެން ފަރާތުގެ ގޮތުން ޒިންމާވެ، ދީފައިވާ ގެރެންޓީއަށް ރިޢާޔަތްކޮށްކަން އެނގެން ނެތެވެ.

23. މޫސާ ނަސީމުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ނަންބަރު P5432B-02 13-C "އެން.އާރު.އާރު.އާރު" އޮފިޝަލް ސްޕީޑް ލާންޗު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ ދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ރަހުނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 12ވަނަ މާއްދާ އާއި ހިލާފަށް ރަހުނު ބެހެއްޓި މޫސާ ނަސީމުގެ ހުއްދަ ނުހޯދައި އަދި ކުންފުނީގެ ދަރަނި އަދާ ކުރެވޭން އެހެން ގޮތެއް އޮތޯ ބެލުމަކާ ނުލައިކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ؛

23.1. ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/93 (ރަހުނާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 12ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވަނީ؛

"ރަހުނުގެ ގޮތުގައި ބަހައްޓާފައިވާ މުދަލެއްގެ މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން އެ މުދާ ވިއްކަން ކޯޓުން އަމުރު ކުރެވޭނީ ރަހުނު ބެހެއްޓި މީހާގެ ހުއްދަ ލިބިގެން، ނުވަތަ ރަހުނު ބެހެއްޓިމީހާ ނަގާފައިވާ ދަރަނި އަދާކުރެވޭން އެހެން އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތިގެން، ދަރަނި ލިބެންވާ މީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ނުވަތަ ބައެއް އެދިއްޖެ ހިނދެއްގައެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

23.2. އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި ކުރުވިފައިވާ ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދައަށް އަޑުމަދު ނިޝާނުގެ ފަރާތުން އެދުމުން ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ދަޢުވާގައި ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ -/1,751,119ރ. (އެއްމިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް އެއްހާސް އެއްސަތޭކަ ނަވާރަ ރުފިޔާ) ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާ

ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ހުށަހަޅާ އިސްތިއުނާފު ޝަރުޢީ ފަށާތަން ލިބިދިނުމުގެ ގޮތުން 08 އޮކްޓޫބަރު 2018 އިން ފެށިގެން 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ދައްކައި، އެ ދަރަނި ހަވާލުކުރުމަށް އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއަށް، ށ. ކޮމަންޑޫ / ވިންޑްސަވަން، މޫސާ ނަސީމްއަށް އަދި މި ބޭނުމުން މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅާ ދައްކައި ހަވާލުކޮށްދޭތޯވައި ނުވާނަމަ، މި މުއާމަލާތާ ގުޅިގެން ކަރުދާހުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންވެފައިވާ މޫސާ ނަސީމްގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ނަންބަރު 13-C P5432B-02 ލާންޗް ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ އަބްދުލް ނިޒާރަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ކަނޑައަޅައެވެ.

23.3. މި ދަރަޖަތުގެ ހުކުމުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 8ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު މޫސާ ނަސީމްގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ނަންބަރު 13-C P5432B-02 "އެން.އާރު.އާރު.އާރު" އުވިލާ ލާންޗް އެ މުއާމަލާތާ ގުޅިގެން އަބްދުލް ނިޒާރުގެ އަތުގައި ރަހުނުގެ ގޮތުގައި ބެހެއްޓިފައިވާކަން އެނގެއެވެ.[10] އަދި އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން އަދާކުރަންޖެހޭ ފައިސާ އަދާކުރުމުން ނުގެންދާނަމަ ރަހުނުކުރިފައިވާ އެ މުދާ ވިއްކާލުމުގެ އިޚްތިޔާރާއި ބާރު އަބްދުލް ނިޒާރަށް އެއްބަސްވުމުގެ 8ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) އިން ލިބިދީފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

23.4. އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި ރަހުނުކުރިފައިވާ މުދާ ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދައަށް އަބްދުލް ނިޒާރުގެ ފަރާތުން ދަރަނި ކޯޓުގައި އުފުލައިފައެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަލާއިރު، ބަރުނު ވިއްކުމަށް ހުއްދަ ލިބިގެންވާ ކަމަށް އެބުނުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވީ އެ ވަސީލަތްތައް ސާބިތުވި ފަދައިން ދައްކުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގައި ފަދައިން ނިޔާއްކާ ހާލަތުގައި ކަމާއި، އެހެންކަމުން، ބަރުނު ކުރުވިފައިވާ މުދާ ވިއްކުމުގެ ހުއްދަ އަބްދުލް ނިޒާރަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ބަރުނާބެހޭ ގާނޫނުގެ 12ވަނަ މާއްދާ އާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް ނުބެލެވެއެވެ.

[10] އެއްބަސްވުމުގެ 8ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ފެށިގެން (ބ) ހަމައަށް ބަލާށެވެ.

24. އެހެންކަމުން، މުއްސާ ނަސީމް މި މުއާމަލާތަށް ފެށުނީ ގޮތުން ޖެންގާ ވަންޏެއްޔާއި އަދި މުއްސާ ނަސީމުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ނަންބަރު P5432B-02 13-C "އެން.އާރު.އާރު.އާރު" އެވެނިއާ ޗާނަލް ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ ދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް ކަން އެނގެއެވެ.

ޕްރޮސީޖަރަލް އެމަޖެންސީގެ އިޖުރާއަތް ޤާނޫނާ ގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ނަގައިދީފައިވުން:

25. ދައުލަތުގައި އެދިފައިވާ ޕްރޮސީޖަރަލް އެމަޖެންސީގެ އިޖުރާއަތް ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދީފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/SC-A/16 ޤަޟިއްޔާއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/177 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައި އެބުނުއްވިފަދަ ހުކުމްތަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ވަކީލުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މިއީ ކޮން އެބުނުއްވުމެއްކަމަށް އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ އަދި ތަފްސީލުގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވެއެވެ. މިބުނުމުން ޤަޟިއްޔާ ބަލާލުމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ މި މައްސަލާގައި ޕްރޮސީޖަރަލް އެމަޖެންސީގެ އިޖުރާއަތް ދައުލަތުން އަންގާފައިވާ ފައިސާއާއި އަދި އިޖުރާއަތް އަދަދުންތަކުން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނާ ފައިސާއާ ކަނޑައެޅިގެން ބަލާށް އަދި ފާރާނީ ހަމަޖެހޭގެ މައްޗަށް ނުގެނެ ފައިސާއެއް ދޫނުކުރަނީވެ.

26. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން މި ކޯޓުގައި ބަޔާންކުރާފައިވާ ދެ ޤަޟިއްޔާއަށް ބަލާއިރުވެސް ކަނޑައެޅިގެން ޤާނޫނާ ފައިސާ ނެގުން ބަޔާންކަމަށް ނުވަތަ ފާނޫނުން މަޢާކަމަށްވެސް އެ ޤަޟިއްޔާތަކުގައި ކަނޑައެޅިފައެއް ނުވެއެވެ. އެފަރާތުން ބަލާދިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/SC-A/16 ޤަޟިއްޔާ[11]ގައި ޝަރުޢީ ޖަޖުންގެ ދެބޭފުޅުން ކަނޑައެޅިފައިވާ އެބުނުއްވި ބަޔާނަށް

11 އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބަލާދިނުމުގައި ދެ ޤަޟިއްޔާ އަދި މިއިސްތިއުނާފު މައްސަލަ ދަށުކޯޓުން ނިމުނުފަހުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ހުކުމަކީ އިލިމިނޭޓް ވ. އަބްދުލްލާ ޖަމީލް (2020/SC-A/28) ޤަޟިއްޔާގައި ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި ޝަރުޢީ ޖަޖަކު އާއި ޤާނޫނީ ނުވަތާ ދެ ގޮތުން އެބުނުއް ކަނޑައެޅިފައެވެ. މިގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/SC-A/16 ޤަޟިއްޔާގައި ޝަރުޢީ ޖަޖަކު ދެ ގޮތުން ކަނޑައެޅިފައިވާ އެބުނުއްވުމަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުން ބާތިލްކޮށްފައެވެ. ޝަރުޢީ ޖަޖަކު ދެ ގޮތުން މިހާރު އަމަލުކުރަމުންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ހުކުމަކީ އިލިމިނޭޓް ވ. އަބްދުލްލާ ޖަމީލް ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކަށްވުރެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައެވެ. ބަދަލުވެފައި

އެކަން އެނގެއެވެ. ދެފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކޮންޓްރެކްޓެއް ވެފައިވާ ހާލަތުގައި، އެ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ބައިވެރިޔަކު އަދާކުރަންޖެހޭ އިލްތިޒާމުތައް އަދާނުކުރުމުގެ ސަބަބުން، ނުވަތަ އަދާނުކުރާނަމަ ޖަޒާކުރުމުގެ ސަބަބުން އެ ކޮންޓްރެކްޓުގެ އަނެއް ބައިވެރިޔާއަށް ލިބިދާނެކަމަށް ތަޚްމީނުކުރެވޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލާމެދު ކުރިއާލައި ކުރި ދެފަރާތުން އެކަމުގެ މައްޗަށް އެއްބަސްވެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި ހިމެނިދާނެކަމާއި، މިފަދައިން ހިމަނާ ޝަރުތުތަކުގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާ ބަދަލުގެ މިންވަރަކީ، އެކަށީގެންވާ މުނާސިބު ބަދަލަކަށްކަން ވާންޖެހޭނެ ކަމާއި، އެ ބަދަލު ކަނޑައެޅުމުގައި "ތަޢައްސުފީ"ވެ، ލިބޭ ގެއްލުމާ އެކަށީގެންނުވާފަދަ މާބޮޑު މިންވަރެއްގެ ބަދަލު ކަނޑައެޅުމަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި، މިޤާނޫނުގެ ތަފާތު ނިޒާމުތަކާއި އިސްތިޤްރާރުވެފައިވާ އަދުލުވެރިކަމާ ތަޢާރުޟުވާ ކަމެއްކަމުގައި އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

27. މި މައްސަލައިން ބަޔާނުވާ މި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ގޮތުން ތެރޭ ޑެލިވަރީ ކުރުމަށްފަހު ފަސްވާ އިންވޮއިސްގެ ޢަދަދުގެ 0·5 % ޖޫރިމަނާ ނުދައްކާ އެއް ކަމުގެ ދުވަހަކަށް ޖޫރިމަނާ ނެގުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަބަދު ނިޝާންއަން ލިބިދީފައިވެއެވެ.

28. މި މައްސަލާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންވޮއިސްގައި ބުނާ އަދަދަން ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާވާ ޖުމްލަ އަދަދަކީ 1,328,750/- ރ. (އެއްމިލިއަން ތިންސަތޭކަ އަށާވީސްހާސް ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް ރުފިޔާ) އެވެ. އަދި އެ ފައިސާ ދައްކަމުން ދިން މުއްދަތުގައި ފައިސާ ދައްކާފައި ނުވާތީ 22 އޮގަސްޓް 2017 ގެ ނިޔަލަށް ޖޫރިމަނާގެ ގޮތުގައި 422,369/-ރ. (ހަތަރުލައްކަ ބާވީސްހާސް ތިންސަތޭކަ ފަސްދޮޅަސް ނުވަ ރުފިޔާ) އާއެކު ޖުމްލަ 1,751,119/-ރ. (އެއްމިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް އެއްހާސް އެއްސަތޭކަ ނަވާރަ

މާއްދާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުން ބަލާއިރު، ޖަޒާއީ ޝަރުޠުއެއްގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ އެދޭ ފައިސާގެ މިންވަރަކީ، އެއްބަސްވުމުގައި ޝަރުޠު ޖަޒާއީއާ ގުޅޭ ގޮތުން ހިމެނިފައިވާ މާއްދާއާ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގައި ބޭނުންވާނެ މިންވަރުގެ އެކަށީގެން އަންދާޒާއެއް (ލިކުއިޑޭޓެޑް ޑެމޭޖަސްގެ މާއްދާއެއް) ނުވަތަ އެއީ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވާ ފަރާތަށް ޢުޤޫބާތެއް ކަމުގައި ކުރެވޭ ގޮތުން ހިމަނާފައިވާ (ޕެނަލްޓީ ކްލޯޒްއެއް) މާއްދާއެއް ބެލުމަށްފަހު، ޝަރުޠު ޖަޒާއީގެ ދަށުން ފައިސާ ނަގާ ދިނުމާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުންކަމާއި، އަދި މި ފަދައިން ބަލާފައިވާ ގޮތުގައި އެ ފައިސާ ނަގައިދޭއިރު، އެ ފައިސާއަކީ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގައި ބޭނުންވާނެ މިންވަރުގެ އެކަށީގެން އަންދާޒާއެއް ބަލާނެ ގޮތުގައި މާއްދާއެއް ނަމަ ކަމަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަތުވާއިން ބަޔާނުވެ އެނގެއެވެ.

ކުރިޔާ) އާއި އަދި އެ ފައިސާ ދައްކާ ހަވާލުކުރުމާ ހަމައަށް އަރުވަމުންދާ ޤާނޫނާ ނަގައިދިނުމަށް އަށްވުރެ ނިސްބަތުގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާއިރު، މި ނުކުތާގެ މައްސަލަ ޤާނޫނާ އެއް ރިޢާޔަތްކޮށް ދަށުކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ވާހަކަ ދައްކާ މިފަދައިން ފާހަގަކޮށްފައި ނުވެއެވެ.

29. މި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައިވެސް އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނާ އާގެ ޖާމިގައި ބަޔާންކުރަން ބޭނު ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާއެވެ. ޤާނޫނާ ޖާމިގައި ހަމައިދިފައިވާ ބަދަލާއި ގެޔާމުން ނުވަތަ ބަދަލު މާލީގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ނުކުތާގައިވެސް ފާހަގަކޮށްފައި ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން މި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަމަކީ ދަށު ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެއްވެސް ވަރަކަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާއަކަށް ނުވެފައި، ޤާނޫނާ ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުން އެ ފަސްއަހަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އޮތް އެއްބަސްވުމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އޮޅި ބަދަލުކުރަމުންދިޔަ އުޞޫލުތަކާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ބަލައިގެން ނެގި ސަބަބުތަކާއި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިނުވާތީ އިންޑިއެސްގައި ބުނާ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޢިއްޒަތް ޤާނޫނާ ހަމައަށްދިނުމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބަދަލުކުރުމަށް ބަލަން ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

30. އެހެންނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ދެއްކި ވާހަކައިގެ މައްސަލަ ބަލައިދީ، ސިވިލް ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ ޙުކުމުގައި، ފައިސާ ދައްކައި ނިމުނު ދުވަހާ ހަމައަށް، މި މައްސަލާގައި ބާކީއޮތްފައިވާ 03 (ތިނެއް) އިންސްޓޯލްމަންޓް ދެކޮޅުން އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަޖަ ޤާނޫނާ އަރުވަމުން ދާނަމަވެސް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަނޑައެޅުމަށް ބަދަލުގެނެސް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި އޮތް ބަދަލު އެއީ އިސްތިއުނާފު ހައްދުވާ ފަރާތަށް ދީބްނާ ބަދަލުކަމުގައި ކަނޑައެޅުމުގެ އިޖްރާއާތު ނުކުތާކަމަށް ބޭނުމިވެއެވެ. މިގޮތުން، އަށްވުރެ ނިސްބަތުގެ ފަރާތުން ހުރަހެއް 03 އިންސްޓޯލްމަންޓް ދުވަހުން 22 ޖޫނު 2017 ގެ ނިޔަލަށް އެޅުމާ ފައިސާ ދައްކައި ހަވާލުކުރުމާ ހަމައަށް، އެއްބަސްވުމުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޤާނޫނާ އަރުވަމުންދާނަމަވެސް ސިވިލް ކޯޓުގެ ޙުކުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަދަލު ބަދަލުގެނައުމަށް ކަމަށް ދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔު:

31. ފަނޑިޔާރު ޝުޖާޢު ޙުސައިން ޢަބްދުއްރަޙްމާނުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއިދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު:

32. ފަނޑިޔާރު ޝުޖާޢު ޙުސައިން ޢަބްދުއްރަޙްމާނުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއިދު ކުރަމެވެ.

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެފަދައިން ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1179/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި، މި މައްސަލާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ 03 (ތިނެއް) އިސްތިޢުނާފު ދެވިގެން 22 އޮގަސްޓު 2017 ގެ ނިޔަލަށް އަދާކުރައްވާ ފައިސާ އެން.އާރު.އާރު.އާރު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އާއި މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން އަރުވަދީ ނިޝާނަން ދައްކައި ހަވާލުކުރުމާ ހަމައަށް، އެ 03 (ތިނެއް) އިސްތިޢުނާފު ދެވިގެން އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޖުރިމަނާ އަދާކުރަންޖެހޭކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ބައި ބާތިލުކޮށް، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމަކަށް އެދި ދައުވާކުރި -/1,751,119ރ. (އެއްމިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް އެއްހާސް އެއްސަތޭކަ ނަވާރަ ރުފިޔާ) އަދާކުރު ނިޝާނަން ނަގައިދިނުމަށް ނިންމި ނިންމުމާއެކު އެ ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމުގައި ދެން ހުރި ކަންކަމަށް ބަދަލެއްނުގެނެސް، މި މައްސަލަ ބެލި މިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި ހުކުމްކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް ފަނޑިޔާރު ޝުޖާޢު ޙުސައިން ޢަބްދުއްރަޙްމާން ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު